

Kongeørn i Buskerud

Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2015 og 2016

Thor Erik Jelstad

Kongeørn i solnedgang, med Hallingskarvet i bakgrunnen.

Foto: Thomas Mørch

Mars 2017

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Sammendrag

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av bestand og reproduksjon hos kongeørn i Buskerud i 2015 og 2016. Kartleggingen har tradisjonelt blitt utført av et nettverk av kongeørninteresserte i Buskerud. Rapporter fra dette arbeidet er publisert i *Buskskvetten* og på hjemmesiden til Naturvernforbundet i Buskerud. I de to siste årene har færre personer deltatt i kartleggingen og resultatene er derfor noe mer usikre, spesielt i nordre del av fylket.

Reproduksjonen var på minst 35 unger i 2015 og 16 unger i 2016. Ungeproduksjonen i 2015 er den høyeste som er registrert siden den systematiske, fylkesdekkende kartleggingen startet i 2007, mens den i 2016 var det nest dårligste som er registrert i perioden.

Rapporten omtaler noen naturvernrelaterte saker, samt andre trusler kongeørnen står overfor. Den alvorligste trusselen mot kongeørnen i årene framover synes imidlertid å komme fra offentlig myndigheter med Rovviltnemnder som stadig oftere fremmer krav om bestandsregulering av kongeørn og endog uttak av egg fra reir. Beslutningen om å åpne for bestandsregulering i noen deler av landet viser at denne trusselen er høyst reell.

I tillegg til denne rapporten har forfatteren publisert en artikkel i det svenske tidsskriftet *Kungsörnen 2015* med resultater fra kartleggingsarbeidet i perioden 2007-2015.

Det er ikke mottatt økonomisk støtte til arbeidet med kongeørn som ligger til grunn for denne rapporten.

Organisering

I perioden 2007-2014 utførte en kjerne på 5-7 personer hovedtyngden av feltarbeidet. Disse har i hovedsak hatt hver sin del av fylket som ansvarsområde. I 2015 og 2016 var det færre personer i denne faste staben som deltok i feltarbeidet som ligger til grunn for denne rapporten, men den samlede innsatsen har vært minst like stor som tidligere år. Det har dog medført at tallene i deler av fylket er noe mer usikre enn tidligere år. Det gjelder spesielt i Hol, Ål og nordre deler av Nore og Uvdal.

Bent Fjeldheim har hatt ansvaret for Hemsedal. Det øvrige feltarbeidet er i all hovedsak utført av Tore Gunnarsen og forfatteren. I tillegg har følgende personer bidratt med observasjoner: Jan Trygve Bollerud, Vegard Finset Fjeldheim, Olav Huso, Martin Lindal, Ulf Myrvold, Knut Arne Solberg og Tor Ola Skogstad. I tillegg har vi fått nyttig informasjon fra en rekke andre personer. Vi har hatt et godt samarbeid med biolog Erlend Rolstad om hekkebiotoper i skogområdene. For å redusere kjøringen og effektivisere kartleggingen, er feltarbeidet så langt det har vært praktisk mulig samkjørt med kartlegging av andre rovfuglarter, spesielt vandrefalk og fiskeørn.

Oppsplittingen av miljøet knyttet til Naturvernforbundets rovfuglgruppe skyldes ulikt syn på hvordan feltarbeidet skal utføres, spesielt hvor åpen man skal være overfor utenforstående. Problemstillingen med åpenhet er diskutert mer generelt lenger ned i artikkelen. Det er i dag tre kompetente grupper som driver årlig, systematisk kartlegging av kongeørn i hele eller deler av fylket. Det er ressursløsning og ikke en ønsket situasjon.

Metodikk

Det er i hovedsak benyttet samme arbeidsmetodikk som tidligere år, og det vises til tidligere rapporter for en nærmere beskrivelse.

Kartleggingsområde

Kartleggingen dekker i utgangspunktet hele fylket. Men så krevende som kartlegging av kongeørn er, vil naturlig nok noen deler av fylket ikke være så godt undersøkt som ønskelig. I 2015 er det utført 310 feltkontroller, mens det tilsvarende tallet for 2016 er 280. Reduksjonen i 2016 gjelder primært nordfylket. Kontrollene kan variere fra korte stopp for å kontrollere kjente reir, til tidkrevende leting i problematiske revir, hvor ofte hele dagen går med. Feltarbeidet omfatter både kontroll i kjente revir og leting i potensielt nye revir.

Resultater

Revir og reirplasser

I 2015 ble det funnet ett nytt revir i fylket, nærmere bestemt i Flesberg kommune. Det er foreløpig ikke funnet reir i dette reviret. Basert på egne observasjoner, opplysninger fra en person bosatt i det aktuelle område med god rovfuglkompetanse og fra jegere, vurderer vi likevel dette som et nytt revir. Antall revir er derfor oppjustert til 67. I 2014 nedjusterte vi antall revir fra 71 til 66. Vi er fortsatt i tvil om flere revir, spesielt i de høyereliggende områdene i nordfylket hvor enkelte naborevir praktisk talt aldri er besatt samme år. Det er i funnet 14 nye reir innenfor kjente revir i 2015 og 2016. De fordeler seg slik:

Tabell 1. Nye reirfunn i 2015 og 2016.

Plassering	Berg	Furu
Ringerike	-	1
Flå	1	1
Nes	-	2
Hemsedal	1	-
Ål	2	-
Hol	2	-
Sigdal	-	2
Modum	-	1
Øvre Eiker	-	1
Sum	6	8

Hekkeresultater

Tabell 2. Hekkeresultater 2015

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte Revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Avbrutt hekking	Hekkinger m/unger > 7 uker	Unger
Kongsberg	4	4	4	-	3	-	1	2
Ringerike	5	5	5	-	3	1	1	1
Flå	6	6	5	1	1	-	4	4
Nes	5	5	4	1	1	-	3	3
Gol	3	3	3	-	-	-	3	3
Hemsedal	5	5	5	-	2	-	3	4
Ål	7	7	6	1	2	1	3	3
Hol	9	9	9	-	3	4	2	2
Sigdal	4	4	4	-	1	2	1	1
Krødsherad	2	2	2	-	-	-	2	2
Øvre Eiker	1	1	1	-	-	-	1	1
Lier	1	1	1	-	1	-	-	-
Flesberg	3	3	3	-	1	-	2	3
Rollag	2	2	2	-	-	-	2	2
Nore og Uvdal	10	10	7	3	2	1	4	4
Sum	67	67	61	6	20	9	32	35

Tabell 3. Hekkeresultater 2016

Kommune	Kjente revir	Kontrollerte Revir	Okkuperte revir	Ingen aktivitet	Aktivitet	Avbrutt hekking	Hekkinger m/unger > 7 uker	Unger
Kongsberg	4	4	4	-	2	1	1	1
Ringerike	5	5	5	-	4	1	-	-
Flå	6	6	3	3	3	-	-	-
Nes	5	5	5	-	4	1	-	-
Gol	3	3	3	-	2	1	-	-
Hemsedal	5	5	5	-	3	1	1	1
Ål	7	7	6	1	4	-	2	2
Hol	9	9	8	1	3	1	4	4
Sigdal	4	4	4	-	3	-	1	1
Krødsherad	2	2	2	-	-	-	2	2
Øvre Eiker	1	1	1	-	1	-	-	-
Lier	1	1	1	-	-	-	1	1
Flesberg	3	3	2	1	1	1	-	-
Rollag	2	2	1	1	1	-	-	-
Nore og Uvdal	10	10	8	2	3	1	4	4
Sum	67	67	58	9	34	8	16	16

Aktivitet: Påbygde reir eller observasjon av adulte individer, enten enkeltindivider eller par, uten at ruging er påvist.

Ingen aktivitet: Det er ikke er obs adulte/revirhevdende individer og heller ikke funnet påbygde reir.

Okkuperte revir: Kontrollerte revir fratrukket revir med Ingen aktivitet, som er fordelt på Aktivitet, Avbrutt hekking og Vellykket hekking.

Avbrutt hekking: Oppgitt hekking der hvor det tidligere er påvist ruging eller unger.

Unger: Utflydde unger eller store reirunger (> ca. 7 uker).

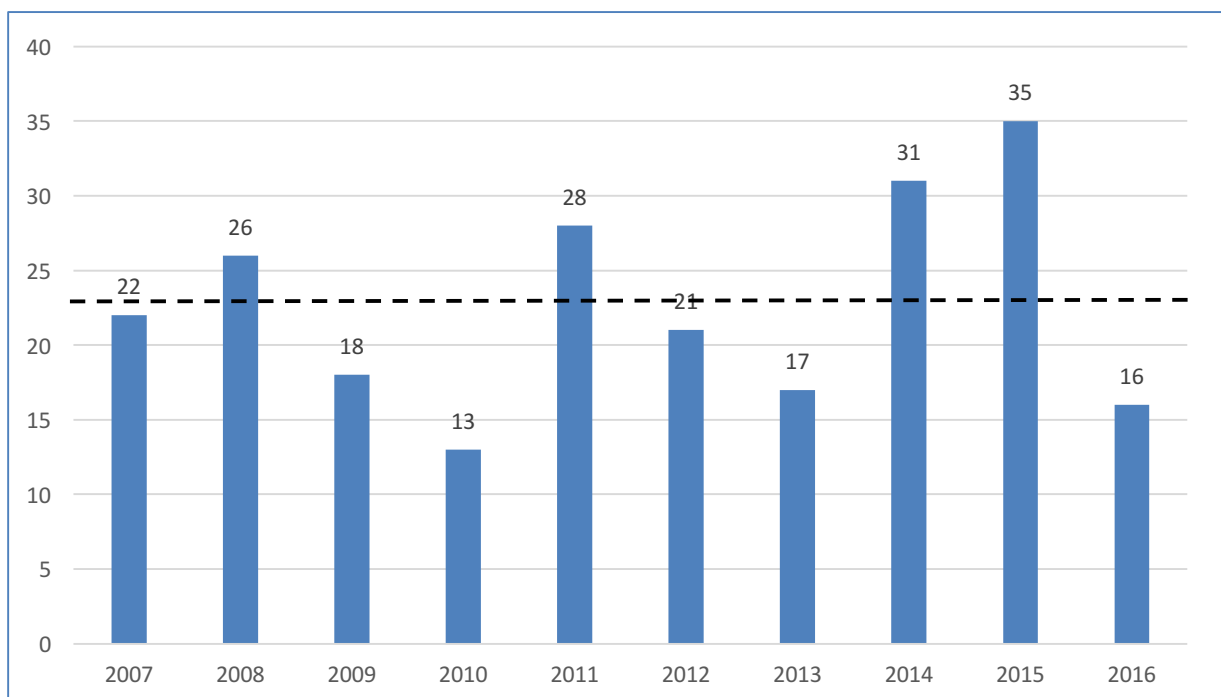
Kommentar til resultatene

2015 er det beste produksjonsåret som er registrert siden det organiserte, fylkesdekkende arbeidet startet i 2007. Sannsynligvis må man tilbake til de gode årene på slutten av 1980-tallet med stor harebestand for å finne like god produksjon. Gunstige værforhold og bedret næringstilgang, antas å være de to viktigste faktorene som har bidratt til den gode ungeproduksjonen. Den har vært spesielt god i nordfylket. Her er det også rapportert om en viss oppgang i rypebestanden og en god harebestand. 2015 så en stund ut til å bli et kronår, men utover våren var det en rekke par som avbrøt hekkingen. Årsaken antas å være en uvanlig kald og vinterlig mai måned.

Som i tidligere rapporter må det understrekes at antall unger presentert i denne rapporten er minimumstall. Erfaring fra tidligere år viser at det selv med betydelig feltinnsats er lett å overse hekking. Høsten 2015 hadde vi indikasjoner på ytterligere én unge i Flå. I tillegg viste tall innhentet fra Ringmerkingssentralen (Tabell 4), at det har vært flere unger i Hol enn vi har registrert. I løpet av 2016 gjorde vi reirfunn i Flå som vi knytter til den utflydde ungen vi observerte høsten 2015. Funnet av en død unge i februar 2016 (se nedenfor) bekreftet mistanken vi hadde om hekking ved en lokalitet i Hol. Antallet unger er derfor oppjustert fra 33 (jf. artikkel i *Kungsörnen*) til 35. Den tredje ungen som ble ringmerket i Hol omkom etter vår oppfatning før den forlot reiret.

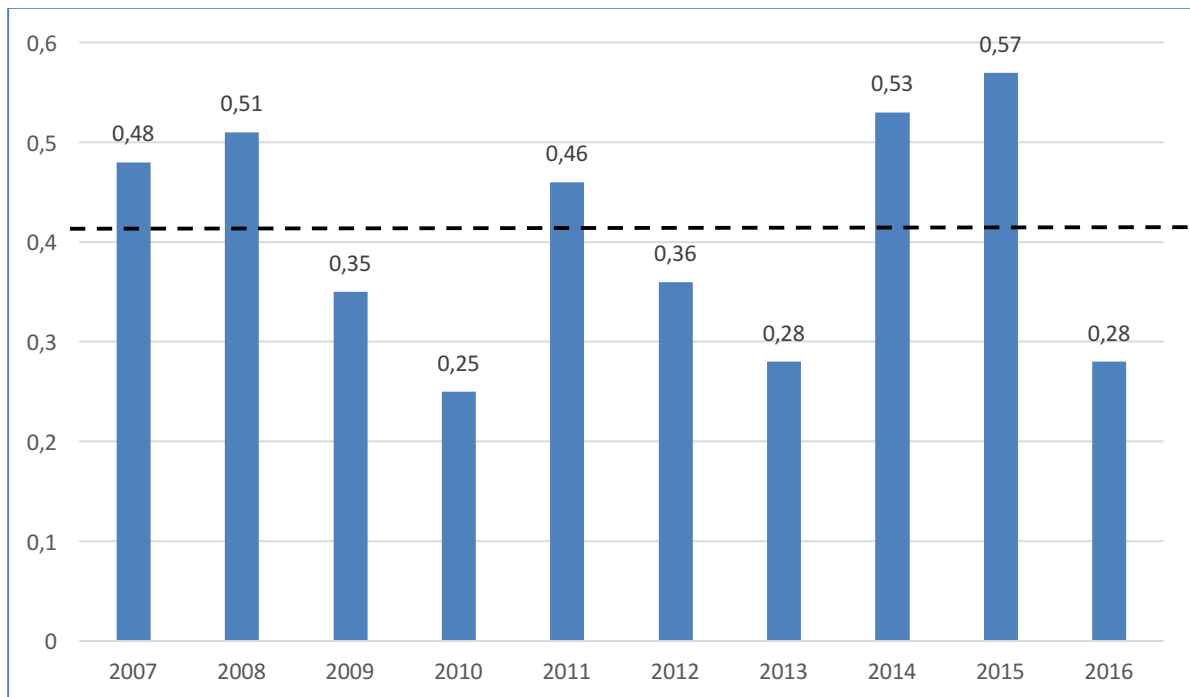
Det er de seinere årene lagt mer vekt på feltarbeid utover høsten for å lete etter utflydde unger i revir med usikker status. Det har gitt varierende utbytte, men i 2015 ga det gode resultater både i form av unger og reirfunn. Dette etterarbeidet utover høsten har minnet oss om to viktige lærdommer:

- a) I revir hvor alle kjente reir er urørte, er det god grunn til å mistenke at det finnes ukjente reir.
- b) Par som hekker kan opptre svært anonymt. Reviret kan være besatt og paret kan hekke, på tross av flere feltkontroller uten observasjon av fugl.

Figur 1. Ungeproduksjon i perioden 2007-2016. Stiplet linje viser gjennomsnittet i perioden.

2016 ble et dårlig år med en ungeproduksjon på under det halve av 2015. Med unntak av nordvestre del av fylket var ungeproduksjonen gjennomgående svært dårlig, og da spesielt i søndre del av fylket. Unntaket er Krødsherad, men det dreier seg bare om 2 par og kan bero på tilfeldigheter.

Figur 2. Unger pr okkupert revir i perioden 2007-2016. Stiplet linje viser gjennomsnittet i perioden.

Som det framgår av figur 1 og 2 er det betydelig årlig variasjon i årlig ungeproduksjon og unger pr okkupert revir. Gjennomsnittet for perioden er 22,7 unger pr år og 0,41 unger pr okkupert revir. Litteraturen angir ofte en årlig reproduksjon på 0,5 unger pr territorielt par dersom bestanden skal holde seg stabil. Legger vi dette til grunn sammen med et estimat på 55-60 par, vil det si at det årlig overses 4-5 unger i de årlige undersøkelsene. Det er et overraskende høyt tall, selv om det årlig utvilsomt er vellykkede hekkinger som ikke fanges opp av vår kartlegging.

Foto Thomas Mørch

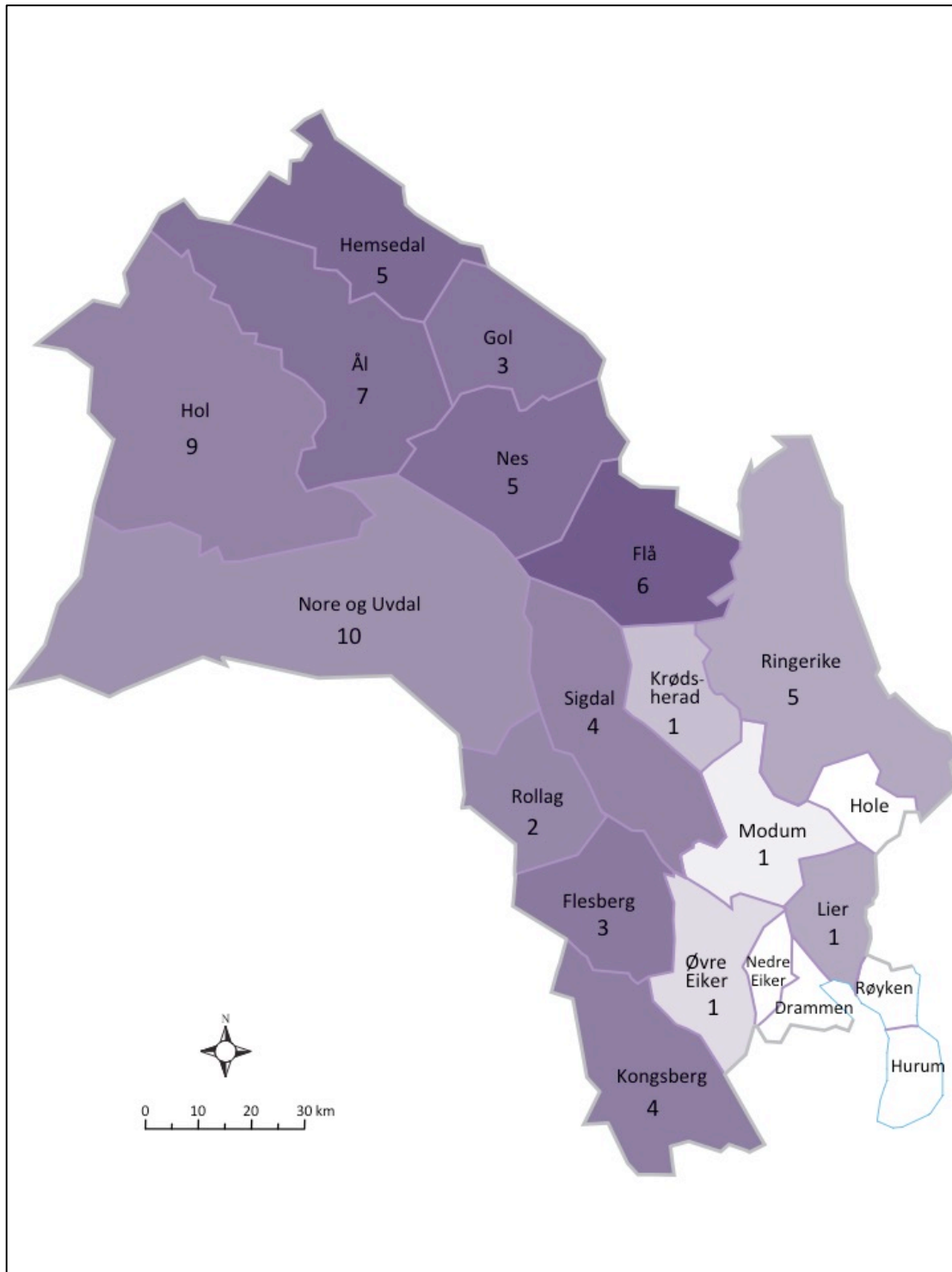
Det er vanskelig å si noe sikkert om årsaken til de store endringene i ungeproduksjonen fra 2015 til 2016. Generelt er det rimelig å tro at det er næringstilgang og værforhold tidlig i hekkesesongen som er de viktigste faktorene, sammen med hunnens kondisjon på ettervinteren. I tillegg er det mulig at et par som gjennomfører vellykket hekking et år har en tilbøyelighet til å stå over hekking påfølgende år.

Rypetakseringen til Øvre Numedal fjellstyre indikerer at det har vært en oppgang i bestanden av lirype fra 2015. Men rypebestanden antas fortsatt å ha vært lav. Vi har ikke noe statistikk på som indikerer noe om harebestanden, men samtaler med harejegere som jakter flere steder i fylket, indikerer at harebestanden har vært til dels meget god i store deler av fylket begge disse årene. Det er derfor vanskelig å knytte endret ungeproduksjon til

variasjoner i byttedyrtilgangen.

Tall fra meteorologiske målestasjoner for 2016 viser at det i midtre og sørlige deler av fylket var nedbør langt over gjennomsnittet i perioden mars-mai, mens det for eksempel i Geilo-området var normale nedbørsmengder. Som det er påpekt i tidligere rapporter, kan mye nedbør tidlig i hekkeperioden være en faktor som påvirker hekkesuksessen negativt.

Oppsummert er det vanskelig å peke på noe entydig forklaring på svingningene.

Figur 3. Fordeling og tetthet av revir. (Modum er her angitt med ett revir da det ene av revirene under Krødsherad i tabellen ligger delvis i Modum).

*En av kjendisørnene fra Nes i Hallingdal. Gammel hann med unormalt lyse tegninger.
Foto: Thomas Mørch*

Ringmerking

Tabell 4. Antall unger ringmerket i 2015 og 2016.

Kommune	2015	2016
Kongsberg	3	-
Flå	3	-
Nes	2	-
Gol	2	-
Hemsedal	-	1
Ål	1	1
Hol	3	4
Flesberg	2	
Nore og Uvdal	3	2
Sum fylket	19	8

Kilde: Ringmerkingssentralen.

Kongeørngruppa som har drevet kartleggingen som ligger til grunn for denne rapporten, driver ikke selv med ringmerking. Data i tabell 4 er innhentet fra Ringemerkingsentralen. På tross av at disse ringmerkingstallene er rene statistikkdata uten stedfestet informasjon, har det vært betydelige problemer med å få utlevert disse dataene fra Ringmerkingssentralen. Forfatteren mottok i desember 2015 et brev fra Stavanger Museum hvor det framkom at man hadde besluttet å igangsette en juridisk utredning for å avklare dette spørsmålet. I brevet kan man lese at problemstillingene knyttet til utlevering av slike data etter Stavanger Museums oppfatning er "nesten uendelige" og "ytterst viktige".

I skrivende stund (mars 2017) foreligger ennå ingen slik juridisk utredning.

Forvaltning og trusler

Det har også i 2015 og 2016 vært noen saker knyttet til skogbruk og annen menneskelig virksomhet som på ulikt vis kan påvirke kongeørn negativt. Men det har ikke hatt noe stort omfang og synes ikke å ha hatt noen vesentlig betydning for par som har gått til hekking. Virkningen av forstyrrende virksomhet kan dog være vanskelig å påvise. Det kan ha ført til at par har avbrutt hekkeforberedelser og det kan også ha hatt negativ innvirkning i kritiske faser i hekkeperioden, uten at det har vært mulig å observere. De mange mislykkede hekkingene antas som nevnt å være knyttet til værforholdene, men det kan ikke utelukkes at forstyrrende virksomhet i enkelte tilfeller har vært årsaken.

Skog

Hogst og fotografering ved kongeørnreir i Nes

I løpet av sommeren 2015 ble det avdekket at det hadde foregått omfattende hogst ved en hekkelokalitet i Nes. Kanten på den store hogstflata lå bare 30-40 meter fra reirtreet. Det framkom etter hvert at det var Viken Skog som både var tømmerkjøper og ansvarlig for hogsten, som hadde foregått i januar. Skogbrukets miljøsertifisering forutsetter at det ikke skal være skogbruksaktivitet nærmere enn 400 meter fra kongeørnreir i perioden 1. januar-31. juli. Viken Skog var imidlertid ikke kjent med denne reirlokalisiteten. Viken Skog har sammen med Nortømmer og SB Skog blitt løpende informert av forfatteren om kjente reirplasser som kan være utsatt for hogstpåvirkning, men denne var beklageligvis utelatt.

Reirtreet lå fra tidligere i kanten av annen stor hogstflate, og det er nå bare en smal skogstripe som skiller disse hogstflatene. Det er allerede flere vindfall der, og det er derfor grunn til å tro at den smale skogstripa vil gå i oppløsning. Reirlokalisitetens framtid er derfor usikker.

På stedet ble det også funnet et fotoskjul bare noen få titalls meter fra reirplassen. Fotoskjulet hadde et amatørmessig preg, og det har ikke lyktes å avdekke hvem som har drevet den uforsvarlige virksomheten (Per Furuseth pers. med.). I tidligere rapporter er det påpekt at reirfotografering er et økende problem. Se også lenger ned i artikkelen.

Hogst ved kongeørnlokalitet i Flå

Dette tilfellet dreier seg om hogst inntil en velkjent kongeørnlokalitet i et naturreservat i fjellskogen i Flå. Hogsten i regi av Nortømmer, ble utført etter 1. august og det var ikke hekking i kjente reir i reviret. Det ble hogd ei flate på ca. 70 dekar hvor den ene flatekanten fulgte grensa for naturreservatet, og på motsatt side inntil en nøkkelbiotop. Avstand til reirene var på det nærmeste ca. 100 meter. Dette er ikke brudd på miljøsertifiseringens regler for hogst ved kongeørnreir, dersom man leser disse bokstavelig. Det er imidlertid nødvendig å vurdere situasjonen i det enkelte tilfelle. Dersom Nortømmer hadde rådført seg med sakkyndig biolog eller ornitolog på forhånd, ville en annen og mer skånsom hogst blitt anbefalt. Slik det er nå, framstår hogsten som svært uheldig. I tillegg er det dokumentert at skogeier har bygd både bilvei og traktorveier relativt nær reirplassen, for øvrig uten å søke.

Saken er godt eksempel på at Nortømmer, som andre aktører i skognæringen, alt for ofte ikke tar tilstrekkelige miljøhensyn.

Viken Skog, Nortømmer og SB Skog har alle fått ajourførte opplysninger om kongeørnlokaliteter med stedfestet informasjon om reirplasser. Dette er lokaliteter som er vurdert å være utsatt for hogstpåvirkning. Utlevering av data er gitt under forutsetning av at sakkyndig biolog/ornitolog skal kontaktes ved hogst nær slike reirplasser. I praksis blir slik kontakt sjelden tatt. Hadde det blitt gjort ville mange av disse skadelige inngrepene vært unngått.

Andre skogrelaterte saker

Det er gitt informasjon om reir direkte til eier av en større skogeiendom i Flå kommune som forestår all hogst og kjøring selv.

Det er i tillegg tatt opp en mindre sak angående hogst ved et reir i Ringerike (Nortømmer), samt utført et oppdrag for Glommen Skog i forbindelse planlagt tynning innenfor influensområdet til et reir i Ringerike.

Annet

Forstyrrelser

Ved en lokalitet i Sigdal kommune har et kongeørnpar hatt sin reirplass nær et utsiktspunkt med en viss menneskelig trafikk sommerstid. I 2015 gikk paret til hekking i et nytt reir bare 20-30 meter fra dette utsiktspunktet, og det var behov for å foreta seg noe for å forhindre forstyrrelse. Fylkesmannen ble kontaktet. De tok opp saken med Statens Naturoppsyn, som valgte å sette opp informasjonsskilt ved den mest brukte stien opp til platået. I tillegg ble grunneierne og en beboer i området informert. I sum bidro det til minimal trafikk og paret lyktes med å få fram en unge.

Ideelt sett burde det vært innført ferdselsforbud med hjemmel i friluftslovens § 15, slik det i sin tid ble gjort ved havørnhekinga på Håøya i Oslofjorden. Men utenfor verneområdene sitter det dessverre langt inne å la naturen få prioritet.

Også denne reirplassen har beklageligvis blitt besøkt av en av landets mest kjente naturfotografer. Det er å håpe at denne yrkesgruppen snart finner andre og mer nyttige prosjekter å arbeide med enn å produsere en endeløs rekke av filmer og bilder fra kongeørnreir.

Kommuneplan for Flå

I forbindelse med rullering av kommuneplan for Flå har forfatteren i et innspill til Fylkesmannen påpekt at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til kjente reirplasser for rovfugler, bl.a. kongeørn. Det er for så vidt ikke overraskende at kommunen ikke tar slike hensyn. Mer skuffende er at heller ikke Fylkesmannen har påpekt dette i sin høringsuttalelse. Dette skyldes sannsynligvis at saksbehandler ikke har sjekket *Rovbase* hvor kongeørndata ligger. Det er forfatterens oppfatning at hensyn til sjeldne og truede lav- og plantearter tillegges større vekt i planarbeidet enn arealkrevende arter som for eksempel rovfugl.

Det er vanskelig å forstå en slik prioritering.

Funn av død kongeørn

Den 26.2.2016 ble det funnet en død kongeørn ved Lindum fyllplass utenfor Drammen. Mulig dødsårsak var kollisjon med en bardun til ei mobilmast. Fuglen var ringmerket i Hol kommune 4.7.2015. Med velvillig hjelp av Jon Atle Georgsen i politiet fikk vi sporet denne ungen til en reirplass hvor vi fra før hadde mistanke om hekking, men hvor vi manglet tilstrekkelig dokumentasjon.

Reirfotografering

Forfatteren har i tidligere rapporter påpekt det økende problemet med fotografering og filming ved kongeørnreir. Problemstillingen er naturligvis ikke knyttet til kongeørn, men gjelder i høy grad også andre sårbare arter. Her skal nevnes naturfotograf Anders Tvedts program om tranemyra, vist på NRK høsten 2015. Programmet viser hvordan Tvedt forstyrret traneparet slik at de oppga hekking – ikke én, men to hekkesesonger. NRK journalist Kari Toft, som leste kommentarene, gjorde ingen ting for å problematisere naturfotografens oppførsel. Det er på sin plass å minne om naturmangfoldlovens § 15,

hvor det heter:

"Unødig skade og lidelse på villlevende dyr og deres reir, bo eller hi skal unngås. Likeledes skal unødig jaging av villlevende dyr unngås."

En del naturfotografer synes å ha en oppfatning om at de har spesielle rettigheter og så edle motiver at forstyrrelse av dyre- og fuglelivet aksepteres. Etter forfatterens syn er det nevnte programmet en god illustrasjon på et stadig mer antroposentrisk syn; naturen er til for oss mennesker. Alle foto av kongeørn i denne rapporten er tatt i tilknytning til utlagt åte, noe som naturligvis er uproblematisk.

Foto: Thomas Mørch

Droner – en ny trussel

I forfatterens artikkel i *Kungsörnen* 2015, ble droner trukket fram som ny trussel mot sårbare arter. Det skulle ikke gå lang tid før vi fikk et trist eksempel på det. Avisa *Hallingdølen* hadde 15.1.2016 et oppslag med tittelen "*Ørna vann luftkrigen*". Ved en kjent åteplass i Nes i Hallingdal var det en ung mann fra bygda som hadde funnet ut at han skulle sende opp ei drone. En av ørnene gikk til angrep på drona, som medførte at denne gikk i bakken, mens ørna fløy videre. Blodflekker viste at det hadde gått hardt for seg. Det viste seg at det var hannen i paret som har sitt revir i området, som hadde angrepet drona. Fuglen forsvant kort tid etter og har seinere ikke blitt observert. Alt tyder på at den har omkommet, høyst sannsynlig som følge av alvorlige skader i beina fra rotorene på drona.

Slik vettløs oppførsel er det grunn til å frykte flere tilfeller av. Sammen med smitteeffekten fra naturfilmer med opptak fra kongeørnreir innebærer dette etter forfatterens mening en ikke ubetydelig trussel.

Rapportering og åpenhet om reirplasser

I kongeørngruppa i Naturvernforbundet har policyen vært at reirlokalteter ikke skal rapporteres til offentlige myndigheter, med mindre det foreligger konkrete planer om inngrep som truer lokaliteten.

Følgelig har det vært enighet om at det ikke skal ringmerkes på annet enn kjente reirplasser, da ringmerking fordrer at stedfestet informasjon om reirplassen må rapporteres til Ringmerkingssentralen. Begrunnelsen for denne holdningen er frykten for at informasjon på sikt kan bli brukt ved bestandsregulerende tiltak. Stortingets skammelige beslutning om å åpne for slik bestandsregulering i noen områder i landet viser at en slik policy er godt begrunnet. Dessverre ble det i 2015 ringmerket på flere slike nye lokaliteter i nordfylket.

Kongeørnreir i Flesberg hvor en av greinene er sagt vekk (se ring). Mye tyder på at det er gjort av en naturfotograf for å lette filming/fotografering ved reiret. Foto: Thor Erik Jelstad.

En annen beslektet problemstilling er hvor åpen man skal være i møte med folk som bor i eller ferdes i hekkeområdene. Det kan være bygdefolk, hytteeiere eller turgåere man treffer på under feltarbeidet. Dette er et tveegget sverd, som det ikke er lett å finne et fullgodt svar på. Etter forfatterens mening har det i deler av rovfuglmiljøet vært et overdrevet hemmelighold. Erfaringen viser at mange er vel kjent med at det er kongeørn i et område, uten at de har noen stor interesse av å vite nøyaktig hvor reirplassene er. De som er ute etter å bestrebe arten, vil i mange tilfeller ha få problemer med å gjennomføre sine hensikter. Det gjelder spesielt i nordfylket hvor mange av hekkeplassene ligger lett synlig. I tillegg kan tiggende unger høres på mange hundre meters avstand.

Fordelen med en mer åpen holdning i felt er at man kan få informasjon som leder til nye reirfunn. I kongeørngruppa har vi funnet mange reirplasser på grunnlag av informasjon fra lokalkjente. Samtidig bidrar også åpenhet til å skape tillitt. At en lokalitet er kjent vil antakelig også avholde en del fra å utøve skadeverk.

Forfatteren har som ovenfor nevnt rapportert et utvalg av hekkeplassene i midtre og søndre deler av fylket til de meste kjente driftsselskapene i skogbruket; Viken Skog, Nortømmer og SB Skog. Dette er ansett som nødvendig for å beskytte reirplassene ved planlagt hogst i området. Det har bidratt til å spare en del lokaliteter. Dog har det vært tilfeller hvor skogsentreprenører har bidratt til å spre opplysninger de har fått til utenforstående, med den følge at nysgjerrige har oppsøkt reirplassen. Temaet åpenhet er vanskelig, og vi bør akseptere at det er ulikt syn på hvordan dette skal praktiseres.

Takk

Forfatteren vil rette en takk til alle som har bidratt med opplysninger om kongeørn i Buskerud. Naturligvis først og fremst til den faste staben bestående av Bent Fjeldheim, Vegard Finset Fjeldheim, Tore Gunnarsen, Olav Huso, Martin Lindal og Knut Arne Solberg. Men opplysninger fra en rekke andre personer har også vært til stor nytte. Takk til Thomas Mørch som i tillegg til opplysninger og entusiasme har stilt foto til disposisjon.

En spesiell takk til Tore Gunnarsen, som i tillegg til et svært omfattende arbeid med vandrefalk også har nedlagt et imponerende arbeid med kongeørn over hele fylket. Uten hans innsats hadde det ikke vært mulig å gjennomføre en fylkesdekkende kartlegging disse to årene.

Intensjonen er å fortsette kartlegging i 2017 etter samme opplegg som tidligere år.

Litteraturliste

Hjernquist, M.

Åtgärdsprogram för för kungsörn 2011–2015.
(Naturvårdsverket, 2011). S.36.

Jelstad T.E, Furuseth L.E. & Furuseth P.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2007 Bestandsstatus og trusler.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2007).

Jelstad T.E, Furuseth L.E. & Furuseth P.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2008 Bestandsstatus og trusler.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2008).

Jelstad, T. E., Furuseth, P., Furuseth, L. E. & Lindal, M.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra Kartleggingsarbeidet i 2009.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2010).

Jelstad, T. E., Furuseth, L. E., Furuseth, P. & Lindal, M.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2010.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2010).

Jelstad, T. E., Furuseth, L. E., Furuseth, P. & Lindal, M.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2011.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2011).

Jelstad T.E.

Kongeørn i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2012-2014.
(Naturvernforbundet i Buskerud, 2014).

Jelstad, T.E.

Kartläggning av kungsörnen i Buskerud fylke i Norge 2007-2015.
Kungsörnen 2015:52-59.

Steen, O.F.

Kungsörnens status i Buskerud fylke, Sydnorge.
Kungsörnen 1997:16-27. (1997)

Steen, O.F., Midtgard, H. og Stensrud, I. 2008.

Bestandskartlegging av kongeørn i Buskerud og Telemark i 2007.

Våre Rovdyr 1/2008: s.12-17

Naturvernforbundet i Buskerud, samleside for rovfuglgruppas rapporter:

<http://naturvernforbundet.no/buskerud/rovfugl/category2034.html>

Artikkelforfatteren

Thor Erik Jelstad

Søyaveien 157, 3340 Åmot

te-jelst@online.no

Tlf. 908 68 938

Naturvernforbundet i Buskerud (NIB)

Åssideveien 525, 3322 Fiskum

Tlf. 32 75 05 04 E-post: pedrokl@online.no

www.naturvernforbundet.no/buskerud

